

Болонський процес та кредитно-модульна система організації навчального процесу

Подальші соціально-економічні й політичні зміни в суспільстві, зміцнення державності України, входження її в цивілізоване світове співтовариство неможливі без модернізації системи вищої освіти, спрямованої на підготовку фахівців на рівні міжнародних вимог.

Однією із передумов входження України до єдиного європейського та світового освітнього простору є впровадження в систему вищої освіти України основних ідей сформульованих Болонською декларацією 1999 року.

Головна мета процесу що розпочався у вищій освіті більшості країн Європи і отримав назву згаданої вище декларації - консолідація зусиль наукової та освітянської громадськості й урядів країн Європи для істотного підвищення конкурентоспроможності європейської системи науки і вищої освіти у світовому вимірі, а також для підвищення ролі цієї системи в суспільних перетвореннях.

Болонський процес має свою передісторію, що полягає в розробленні та підписанні представниками країн Європи Лісабонської конвенції (1997 р.) про визнання кваліфікацій для системи вищої освіти європейського регіону та Сорбонської декларації (Париж, Сорбонна, 1998 р.) щодо узгодження структури системи вищої освіти в Європі. Сам же Болонський процес на рівні держав було започатковано 19 червня 1999 року в Болоньї (Італія) підписанням 29 міністрами освіти від імені своїх урядів документа, який назвали "Болонська декларація". Цим актом країни-учасниці узгодили спільні вимоги, критерії та стандарти національних систем вищої освіти і домовилися про створення єдиного європейського освітнього і наукового простору до 2010 року.

Наступний етап Болонського процесу відбувся в Празі 19 травня 2001 року, де було підписано Празьке комюніке представниками вже 33 країн Європи.

На саміті було виділено важливі елементи європейського простору вищої освіти, а саме: постійне навчання протягом усього життя; мотивоване залучення студентів до навчання; сприяння підвищенню привабливості та конкурентоспроможності європейського простору вищої освіти для інших регіонів світу.

Третій етап Болонського процесу відбувся в Берліні 18-19 вересня 2003 року, де було підписано відповідне комюніке. Принципово нове рішення Берлінського саміту – поширення загальноєвропейських вимог і стандартів уже й на докторські ступені. Зазначається, що європейський простір вищої освіти та європейський простір дослідницької роботи – дві взаємопов'язані частини сукупності знань.

Четвертий саміт Болонського процесу був проведений 19-20 травня 2005 року в Бергені (Норвегія). Саме тоді Україна була прийнята до країн, що входять до європейського освітнього простору та є учасниками Болонського процесу.

Забезпечення умов для розширення мобільності представляє для України одне з найважливіших завдань її інтеграції до Болонського процесу. Це стосується студентів, викладачів і науковців України, яким надається підтримка в рамках міжнародних угод: 86 міжурядових та 46 міжвідомчих угод з 61 країною світу, 17 з них про взаємне визнання документів про освіту, наукові ступені і вчені звання, прямих угод між вищими навчальними закладами і науково-дослідницькими установами та міжнародними програмами, що реалізуються в Європейському регіоні, і є доступними для України.

Які ж основні вимоги ставить членство України в Болонському процесі перед всією системою освіти та вищими навчальними закладами зокрема? В основному їх можна звести до таких шести ключових позицій:

- прийняти зручні та зрозумілі градації дипломів, ступенів і кваліфікацій;
- увести двоступеневу структуру вищої освіти;
- використовувати єдину систему кредитних одиниць (систему ECTS - European Community Course Credit Transfer System) і додатків до дипломів;
- напрацьовувати, підтримувати і розвивати європейські стандарти якості із застосуванням зрозумілих порівнюваних критеріїв, механізмів і методів їх оцінки;
- усунути існуючі перепони для розширення мобільності студентів, викладачів, дослідників і управлінців вищої школи.
- забезпечувати привабливість системи європейської освіти.

Враховуючи ці вимоги та для найбільш оптимального та безболісного переходу від існуючої системи освіти в Україні до новітньої, яка враховуватиме основні положення Болонського процесу була розроблена модель кредитно-модульної організації навчального процесу.

З метою перевірки цієї моделі рішенням колегії Міністерства освіти і науки України від 24 квітня 2003 року було розпочато проведення педагогічного експерименту щодо запровадження кредитно-модульної системи організації навчального процесу у вищих навчальних закладах III-IV рівнів акредитації.

На сьогодні у педагогічному експерименті задіяні 106 вищих навчальних закладів III-IV рівнів акредитації, де охоплено понад 120 тис. студентів (5189 академічних груп) за 75 напрямками підготовки.

За час проведення експерименту Міністерством освіти і науки розроблено Тимчасове положення про організацію навчального процесу в кредитно-модульній системі підготовки фахівців (наказ МОН від 23 січня 2004 року №48), а також визначено особливості організації навчального процесу в умовах кредитно-модульного навчання (наказ МОН від 20 жовтня 2004 року № 812).

Вказані нормативні документи визначають такі основні положення:

- ціна кредиту для напрямів підготовки (спеціальностей), з яких проводиться експеримент, складає 36 годин. Нормативна кількість залікових одиниць на один навчальний рік - 60 кредитів. Відповідно, для підготовки бакалавра - 240 кредитів.
- кількість кредитів за навчальну дисципліну визначається діленням загального обсягу годин з навчальної дисципліни на ціну кредиту (з округленням до 0,5 кредиту).
- у навчальних та робочих планах експериментальних напрямів підготовки вводиться додаткова графа "Кредити ECTS".
- в академічній довідці в графі "Години" через дріб зазначається кількість кредитів ECTS, а в графі "Оцінки" через дріб - оцінка за шкалою ECTS.

Наразі у вищих навчальних закладах України розпочинається другий етап впровадження кредитно-модульної системи у навчальний процес, який передбачає охоплення більшого контингенту студентів та викладачів.

Відповідно до рішення Вченої ради ЧНУ від 29.06.05 вчитися за кредитно-модульною системою з 1 вересня 2005-2006 навчального року будуть всі студенти I курсу денної форми навчання.